

tovo zaveda vsak, količkaj pošten slovenski volilec, kaj mu bo storiti na dan volitve dne 18. marca t. l.

Evropsko in ameriško poljedelstvo.

Zagrebski »Jutarnji list«, ki prinaša dobre gospodarske članke, je zadel tudi pravo označilo razmerja, oziroma tekme med evropskim in ameriškim kmetijstvom.

Da je vojna končala z zmago dolarja, to je danes gotova stvar. Manj znano je pa neko drugo dejstvo. Amerikanska zmaga ni namreč omejena samo na uničevanje evropske trgovske tekme, temveč tudi ameriško kmetijstvo se je po vojni dvignilo tako visoko, da je danes ameriški farmer gospodar sveta. Farmerji so naseljenci, ki so dobili v Ameriki pušo zemljo v obdelovanje in farme so naselbine, ki so to zemljo opolodile, obdelale ter predstavljajo danes po naših pojmi in primerih razsežna veleposestva. Evropski kmet vedno težje tekmuje z ameriškim farmerjem. Ze ob preobratu je Amerika z velikim številom svojega izvoza nadkriljevala Evropo in te številke o vplivu ameriških farm na svetovni trg postajajo vedno večje. Na videz stoji evropski kmet po vojni še precej dobro, pa to je samo na videz, ker so ameriške poljedelske pridobitve vedno večje, kot pa evropske.

Pred vojno so bile najvažnejše žitnice Evrope Rusija, Rumunija in Bolgarija. Te države so oddajale dve petini vsega žita, ki se je prodajalo na svetovnem tržišču. Vsled vojne je pa prišlo na vzhodu Evrope do velikih preobratov. Veleposesti so sicer razdeljene, vsaj po večini, pridobitev se pa ni zvečala, temveč celo znatno poslabšala. Politično sovraštvo je šlo tako daleč, da nekatere države, zlasti Rusija, niso dobile potrebnih sredstev za obdelovanje in izkoriščanje zemlje in tako se zemlja v vedno manjšem obsegu in vedno slabše obdeluje, da krije komaj potrebe lastnega prebivalstva. V Rusiji milijoni umirajo od lakote, vsi stradajo, trpijo pomanjkanje, ker evropske države vsled mržnje do nove ruske vlade in politike ne pustijo, da bi Rusi prišli do potrebnih pravih sredstev za obdelovanje svoje zemlje ter da bi dobili od sosednih strani navodila za gospodarski napredek, ki pod carjem in tlačanstvom ni mogel prevzeti ter navdati ruskega kmeta. Kmetje srednje in zapadne Evrope so naprednejši, pa tudi oni ne morejo kriti niti svojih domačih potreb. Celotna Nemčija se tožijo gospodarski krogi, da vedno pada obseg obdelane zemlje ter pridobitvenost. V Franciji je še huje in celo v Angliji so morali priznati ter izračunati, da je imela žetev leta 1922 za 34 milijonov kvarterov (1 kvarter je 208 litrov) manj kot lani.

Evropska poljska pridobitev neprestano pada, ameriška pa raste. Ameriški farmerji so od početka vojne zalagali zapadno Evropo, ob koncu in pozneje pa tudi srednjo in oni so nadomestili ves primanjkljaj, ki je nastal po in vsled izključitve Rusije. Obdelana površina Amerike je iznašala v milijonih akrov (angleška površinska mera, eden akres je nad 50 arov) pred vojno v Zedinjenih državah 46,5, v Kanadi 8,0, v Avstraliji 6,4, med vojno v prvem delu 60,5, v drugem 17, v tretjem 12,5, po vojni pa v prvem 62,5, v drugem 23, in v tretjem 9,5.

Mednarodni poljedelski inštitut ali zavod naznanja, da so vse tri države: Unija ali Zedinjene države, Kanada in Avstralija skupno z Indijo dale svetovnemu tržišču 42 milijonov 800 tisoč ton pšenice več kot pa leta 1921. Torej so prekmurski poljedelci dali svetovnemu trgu ogromno množino nad vsem tem, kar se doma porabi.

Ameriški farmerski uspeh izhaja iz dobro osnovanega in urejenega obdelovanja zemlje s pomočjo strojev. Od leta 1870 do leta 1890 je narasla delavnost na ameriških farmah za dobrih 89 odstotkov. Pri tem je seveda postalo tri in pol milijona ljudi odveč za poljedelsko delo. Radi uporabe raznovrstnih strojev so si morali ti delavci poiskati drugi posel. Najsposobnejši so pa ostali na farmah in delali so večjo plačo veliko

manj kot poprej, ker so stroji prevzeli najtežja poljedelska dela. Na farmah Zedinjenih držav so danes motorji, ki s 50 in še več konjskimi silami obdelajo 75 akrov in še več na dan. Pred 50 leti se je za pridelovanje toliko in toliko mernikov ječmena porabilo po 61 ur, danes se pa za isto količino porabi 2 uri in nekaj minut. S vprašanjem ameriške poljedelske pridobitve proti evropski so se bavili že razni učenjaki in vsi so prišli do zaključka, da je ameriški farmer napreden, evropski kmet pa nazadnjaški in sicer v mnogih ozirih ne po lastni krivdi.

Ameriški farmer je posebna prikazen v gospodarskem svetu. To pa zato, ker lahko zemljo najizčrpnije obdeluje, pri tem pa pri obilici neobdelanega sveta ni vezan na grudo. Ameriški farmer ima mnogo sličnosti s fabrikantom in trgovcem. Njegovo polje ni samo njegova farma, temveč celi svet. S svetom je vedno v najtesnejši zvezi s pomočjo telefona, brzjava, listov itd., on zalaga mline in skladišča ter redno obiskuje borzo, da dozna cene svetovnega trga iz prve roke. V Zedinjenih državah so vse farme že zvezane z brezžičnimi telefoni.

Kanada in Avstralija še vedno išče ljudi za obdelovanje zemlje in tako jemlje novi prekmorski svet svoji domovini najboljše moči in sile. Ameriški farmerji so organizirali celo mrežo pomožnih organizacij za pobiranje lakote v Rusiji, sebi pa v svrhu pridobitve novega tržišča. Ameriški farmer reši milijone, katerim evropski kmet ne more pribaviti žita. V Rusiji so se začele ustanovljati prave »fabrike pšenice« po ameriškem vzoru. Tako je dobila tovarna Krupp, ki je izdelovala poprej orožje, sedaj pa izdeluje poljedelske stroje, od ruske vlade v južni Rusiji 25.000 desjatim dobre, a neobdelane zemlje, da na tej ogromni pustinji začne z gospodarstvom po najmodernejšem vzoru. To je počel industrializacije ruskega poljedelstva po ameriških navodilih.

Farmerji dajejo tudi smer ameriški politiki napram Evropi. Amerika graja francosko nastopanje proti Nemčiji, ker ameriški poljedelci ne puste, da bi se na ta način zapiralo nemško tržišče. Amerika očita evropskim državam bojaželjnost in velike izdatke za orožje, ameriški farmer pa čaka, da si po zmotah in napakah Evrope pri lebi popolno gospodarstvo svetovnega žitnega in prehranjevalnega trga.

J. Blažević:

Impregniranje kolja in njegova trpežnost.

Trpežnost kolja je različna in je odvisna: Ali stoji kolje celo leto v zemlji, ali le nekaj časa (med vegetacijo).

Je kolje iz čvrstega lesa, na primer hrasta, kostanja, akacije, macesna ali mehkega lesa, na primer smreke, hoja, bora ali vrbe.

Ali je kolje impregnirano, ali ne.

Trpežnost kolja je tudi odvisna od zemlje.

Trpežnost kolja je odvisna tudi od podnebnih razmer kraja. V krajih, kjer pogosto dežuje, kolje ni tako trpežno, kakor v suhih krajih.

Množina nadomestnega kolja je različna, kar je tudi odvisno od načina odgoje trsa na primer, se obrezuje, trs na locen, se rabi več kolov, kakor v vinogradih, v katerih ima trs le en kol.

Ločimo žagano in kalano kolje. Kalano je boljše in dražje ko žagano, ker se žagano rado zlomi na greh, pa tudi takrat, ako ni paralelno z rastjo (z letinom) žagano. Rabijo se tudi okrogla debela obeljenih iglatnih dreves kot kolje. Ta so najdražja in najbolj trpežna; dobe se v pregostih iglovnatih gozdov. Hrastovo, kostanjevo, akacijevno kolje se dobiva iz trdega, čvrstega, trpežnega lesa, a iglovnatno kolje se dobi iz smolnate beline. Macesnovno kolje se tudi dobiva iz trdega, čvrstega lesa.

Debelost kolja naj znaša 30 do 40 mm v premeru, dolgo naj bode 2 do 2,20 m. Višje kolje uporabljati, ne

smešen ali da pretiram, — ampak tale soteska mi ne ugaja —!

Belmont se je kratko in pikro nasmejalo.

Ko smo sedeli v udobni obednici »Kleopatra« in se pomenkovali o izletu, takrat se je zdela stvar preprosta, — toda sedaj, ko smo tukaj, sedaj ima izlet drugačno lice —! Sicer pa, kakor veste, skoraj vsak teden hodi tod vsaj ena taka družba in nikoli se še ni kaj hudega pripetilo!

«Jaz za svojo osebo bi se ne menil za morebitne — slučaje, če bi bil v vojski,» je nadaljeval polkovnik svoje misli. «To je moj posel, moje rokodelstvo in — kak napad recimo je zame sam ob sebi umiljiv, ako sem v sovražnikovi bližini. Toda če imate seboj ženske in takole — čredo, ki si ne ve pomagati, — tedaj je stvar zares neprijetna, da ne rečem brezupna. — Seveda, možnost, da bi se nam kaj resnega pripetilo, je kakor ena proti sto, ampak če bi se zares kaj zgodilo, — ne, niti misliti ne smem na to. In najznačilnejše pri vsem tem je to, da se tile zadaj niti ne zavedajo nevarnosti, ki jim morebiti preti —!»

Kakor bi hotel potrditi zadnje polkovnikove besede, se je tedaj čul glas gospodične Sadie:

«Mislim da so angleški krojači boljši, posebno kar se tiče na primer potne obleke. Njihov kraj kaže, bi dejala, resnejše, strožje črte. Pa za domačo obleko bi dala prednost pariškimi krojačem. Imajo boljši okus, kažejo večjo nežnost v črtah in srečnejšo roko, posebno

priporočujem, ker je dražje in povzroči preveliko senco, kar bi oviralo razvoj trsa in grozdja, obsijanja in posušenja tal.

Postavljenje kolja, katero se rabi vsako leto za nadomestilo izrabljenega, se izvrši takoj po rezi in je paziti na to, da se vzame trsni kol na prvi in samo pri gosto kolenčastih sortah in slabo rastočih trtah — na drugi ostrini. Za privezavanje locnev se vzame kratko, enkrat, pa tudi dvakrat poostreno kot pomožno kolje. Kolje se postavlja trdo v zemljo in lepo v vrsto, pri čem se rabi sekirica za zabijanje, vinjek (kosir) za ostriti dereze (Trettschuheisen) za vtikanje kolja v rahli zemlji in železni drog za pretikanje v kameniti težki zemlji.

Dobro nakoljen vinograd potrebuje letno na 1 oral 900, na 1 ha 1600 pri odgoji na locen; kjer pa rabi en trs le en kol to je odgoji na reznike — samo polovico nadomestilnega kolja.

Priprostejša in cenejša, kakor vsakoletna nadomestitev kolja, je poprava žičnih brajd, ki obstoji v nadomestitvi strobnatih končnih in srednjih stebrov v pozabianju ali nadomestku žičnih klup (zapenjačev ali kaveljčkov), vezanju odtrganih žic in njih ponapenjanju.

Namakanje ali impregniranje kolja.

Imamo sredstva, ki nam omogočujejo trpežnost kolja in stebrov brajd povečati. Na ta način se zmanjša nadomestitev kolja in s tem tudi stroški.

V poštev pridejo sledeča sredstva: za sveži les v mezzii galica, za suhi les pa sublimat, karbolinej in premogov ter.

Modra galica.

Sveži, to je v soku se nahajajoči in olupljen (obelen) les se postavi v 5 odstot. močno raztoplino okoli 30 cm globoko. Raztoplina ponikne tem hitreje v les, čim topleje je ozračje.

Les dobi pri tem modrozeleno barvo in se vzame iz raztopline, kakor hitro je kolje do ali čez sredino postalo modrozeleno. Za raztoplino se mora vzeti lesena posoda. V železni posodi bi se raztoplina razkrojila in izgubila svojo moč (baker). Belina smreke, bora in okrogli kolji iz imenovanih sort lesa, kakor tudi akacija, leska in vrbe se dajo posebno dobro impregnirati. Te vrste kolja se porabi za koliteve še le v drugem letu, ko se je že popolnoma osušilo, med tem, ker bi se sločilo, če bi ga koj po namakanju nakolili v vinogradu.

V tem slučaju se kolje po impregniranju poveže na obeh koncih v butare po 25 komadov in shrani pod streho. Na ta način shranjeno kolje ostane tudi po kolitvi v vinogradu ravno.

Sublimat.

(Živosrebrni klorit).

Dobro posušeno kolje se položi 8 do 14 dni v en pol do dve tretjini odstot. raztoplino ležeče, najbolj v betonske jame pod krovom, sicer v odprtih prostorih. Raztoplina mora imeti vedno določeno gostoto. Te ravnanje daje lesu večjo trpežnost nego galica, pa je tudi dražje. Zaradi tega strupenega sredstva se priporoča ta sublimat bolj za večja podjetja, kakor za posameznike.

Karbolinej.

Kolje se v odprtem ali zaprtem kotlu kuha 2 uri; na ta način, da stoji 40 cm globoko v karbolineju. Ker je sestava karbolineja, po njegovem izvoru in pripravi zelo različne vsebine, se mora vzeti le tak karbolinej, ki dobro prepoji les in se v njem dobro sprime.

Trpežnost takega kolja je izvrstna, pa paziti se mora, da se neprijeten duh ne prenese na grozdje, ker bi v tem slučaju dobilo duh tudi vino. To dosežemo s tem, da se v rodnih vinogradih rabi tako kolje eno leto po impregniranju in pri novih nasadih, ki še ne rodijo v prvem letu. Previdnost je posebno potrebna v toplih, solčnih legah, ker se bi mladi poganjki osmogli, manjša nevarnost je v nizkih legah.

dite, kako odsekavajo ujetnikom desne roke. Iamle v kotu jih je cel kup — same odsekane roke —!

«Strašno —!» je vzkljnila gospodična Adams.

«Hvala Bogu, da ne živimo več v tistih časih!»

«He —!» je malomarno dejal diplomat Brown. «Ni mnogo razlike med nekdanj in med sedaj! Orient je še vedno orient. Prav nič ne dvomim, da živijo par milij od nas krvoločni ljudje, ki —!»

«Tiho —!» mu je šepnil polkovnik Cochrane.

Četa izletnikov se je počasi porivala ob steni naprej in njihove ostre črne sence so se na njej čudno pomešavale s slikami bogov, vojakov in ujetnikov iz davno minuli časov —.

ustili so peščeno ravan za seboj in krenili med nizke, gole, ou solca ožgane griče. Ozka pot — pravzaprav le poredki sledovi — je vodila med skalami iz ene dolinice v drugo. Pogled naprej jim je zapiralo skalovje in za njimi so se porivali skalnati griči na pot, kakor bi jim hoteli za vedno odrezati vrnitev nazaj v svet —.

Molk je legel na vso družbo in celo mladi, živahni in vedno veseli Amerikanci se je zresnilo lice sredi te puste, strahotne okolice. Vojaki so prišli bližje in so stopali tesno ob straneh izletnikov. Njihovi čevlji so škripali po truem kamenju.

Polkovnik Cochrane in Belmont sta jezdila na čelu.

«Veste, Belmont,» je dejal Cochrane polglasno in nagubal čelo, «mislite si o meni kar hočete, — da sem

v izbiri in v nalaganju trakov in pentelj in drugih nakitov. Doma na primer nosim —»

Polkovnik se je nasmešnil Belmontu.

«Vsekakor je videti, da je čisto mirna in brez vsakršne hude slutnje. Razume se, da bi nikomur, izvzemši vas, ne hotel povedati, kako mislim o nevarnosti, ki morebiti preti naši družbi, — in upam, trdno upam, da so moji strahovi neutemeljeni.»

«Hm —, da pridejo kedaj tu sem derviši na prežo, to, bi dejal, je mogoče. Pa ne morem si misliti, kako bi prišli k Abusiru prav danes, ko smo mi tukaj —»

«Če pomislite, da je bil naš prihod v Wadi Halfo naznanjen in da je vsak človek tod okoli že teden naprej vedel za naš nameravani izlet v Abusir — mislite na primer na Arabce, ki dajejo jezdne živali v najeml pomislite, prav vse to, pa se vam ne bo zdel preveč čuden slučaj, če bi danes čakali derviši na nas!»

«Na vsak način je verjetnost napada zelo majhna,» je dejal Belmont samozavestno, pa v sruju je bil vesel, da je njegova žena varno in dobro shranjena na »Kleopatri«.

Pečine in griči so se razmaknili, gladka ravan drobnega peska je spet ležala pred njimi vse tja do koničaste skale, h kateri so bili namenjeni. «Aja! Aja!» so kričali gonjači nad osli in udar na udar so padale njihove gorjače na uboga živinčeta. V naglem diru so pojezdili izletniki preko gladkega peska, kakor je pač kdo znal in mogel. Ustavili so se še le ob vznožju skale, kjer je ozka steza zavila strmo po griču navzgor.